

ΠΡΟΣ ΤΗ ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΕΝΣΤΑΣΗ ΑΝΤΙΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

(κατ' άρθρο 100 του Κανονισμού της Βουλής)

της τροπολογίας στο ΣχΝ «Σύσταση και Οργάνωση του νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου με την επωνυμία Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας και άλλες διατάξεις αρμοδιότητας του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών»

I. Αντικείμενο της ένστασης

Σύμφωνα με το άρθρο 100 παρ. 1 εδ. β' του Κανονισμού της Βουλής «[μ]έχρι την έναρξη της ψηφοφορίας, ο Πρόεδρος της Βουλής και κάθε Βουλευτής ή μέλος της Κυβέρνησης μπορεί να ζητήσει να αποφανθεί η Βουλή αναφορικά με συγκεκριμένες αντιρρήσεις που προβάλλει ως προς τη συνταγματικότητα τροπολογίας που κατατέθηκε στην Ολομέλεια ή στο Τμήμα Διακοπής Εργασιών της Βουλής».

Οι βουλευτές του ΣΥ.ΡΙΖ.Α.-ΠΣ που υπογράφουμε την παρούσα, προβάλλουμε ένσταση και αντιρρήσεις λόγω αντισυνταγματικότητας κατά της τροπολογίας των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών, Εθνικής Άμυνας, Εσωτερικών, Προστασίας του Πολίτη, Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Δικαιοσύνης και Πολιτισμού η οποία διαθέτει ένα άρθρο με τίτλο «Προστασία της ακεραιότητας και της κατά προορισμό χρήσης του Μνημείου του Αγνώστου Στρατιώτη». Με την τροπολογία αυτή επιχειρείται η μόνιμη απαγόρευση κάθε δημόσιας υπαίθριας συνάθροισης στον χώρο έμπροσθεν του Μνημείου του Αγνώστου Στρατιώτη.

II. Λόγοι Αντισυνταγματικότητας

A. Αντίθεση στο άρθρο 11 του Συντάγματος – Ελευθερία του συνέρχεσθαι

Στο άρθρο 11 του Συντάγματος καθιερώνεται το δικαίωμα του συνέρχεσθαι, το οποίο κατοχυρώθηκε για πρώτη φορά με το Σύνταγμα του 1864 και ανήκει στις θεμελιώδεις ελευθερίες που αποτελούν τη βάση του δημοκρατικού πολιτεύματος (πρβλ. ΣτΕ Ολομ. 182/1961, 1693/1963 καθώς και ΠΕ 79/2001, 186/2013), διότι με αυτήν εκδηλώνεται, μεταξύ άλλων, η άμεση ενεργητική συμμετοχή των πολιτών στη διαδικασία διαμορφώσεως της πολιτικής βούλησεως της εξουσίας και η αμφισβήτησή της. Το συνταγματικό δικαίωμα του συνέρχεσθαι (ή της συνάθροισης) περιλαμβάνει την ελευθερία οργάνωσης, διεξαγωγής και συμμετοχής σε δημόσια, προγραμματισμένη ή αυθόρμητη, συγκέντρωση ιδιωτών, σε κλειστό ή υπαίθριο χώρο, με τον κοινό σκοπό είτε να εκφράσουν ή να ανταλλάξουν γνώμες ή πληροφορίες είτε να εκδηλώσουν ή να προβάλουν γνώμες, φρονήματα ή αιτήματα (ΑΠ 1085/2014). Το εν λόγω δικαίωμα οριοθετείται, σε ό,τι αφορά το περιεχόμενό του, από τις διατάξεις των υπολοίπων άρθρων του Συντάγματος, ισοκύρων με το άρθρο 11 (πρβλ. ΣτΕ

3545/2002 επταμ.). Συνεπώς, οι διατάξεις του άρθρου 11 του Συντάγματος ερμηνεύονται όχι αυτοτελώς αλλά σε συνδυασμό με τις λοιπές συνταγματικές διατάξεις.

Η προτεινόμενη διά της τροπολογίας ρύθμιση επιχειρεί τη γενική και διαρκή απαγόρευση κάθε δημόσιας υπαίθριας συνάθροισης, περιλαμβανομένων των αυθόρμητων ή εκτάκτων, στον συγκεκριμένο χώρο.

Κατά το άρθρο 11 παρ. 2 του Συντάγματος, απαγόρευση δημόσιας συνάθροισης επιτρέπεται μόνον κατ' εξαίρεση, εφόσον επίκειται συγκεκριμένος και πρόσκαιρος κίνδυνος για τη δημόσια ασφάλεια ή απειλείται σοβαρή διατάραξη της κοινωνικοοικονομικής ζωής. Η μόνιμη και απόλυτη απαγόρευση σε χώρο δημόσιο, προσβάσιμο και συμβολικό, πλήττει τον σκληρό πυρήνα του δικαιώματος και αντίκειται, ως εκ τούτου, στο άρθρο 11 Συντ.

Ακόμη, η επίκληση ως λόγου περιορισμού του άρθρου 11 του Συντάγματος, της προστασίας του πολιτιστικού περιβάλλοντος και των μνημείων (άρθρο 24παρ. 1 και 6 του Συντάγματος) δεν σχετίζεται αντικειμενικά με τις επιβαλλόμενες απαγορεύσεις. Δεν αποδεικνύεται ποιος είναι ο κίνδυνος για το μνημείο ούτε ο σκοπός των αυθαίρετων περιορισμών ώστε να δύναται να κριθεί ως θεμιτός ο περιορισμός του συνταγματικά προστατευόμενου δικαιώματος του συνέρχεσθαι.

Παράλληλα, με την ως άνω ρύθμιση ποινικοποιείται συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα. Ειδικότερα, η πρόβλεψη ποινής φυλάκισης έως ενός έτους για όποιον συμμετέχει σε ειρηνική συνάθροιση στον εν λόγω χώρο συνιστά ποινικοποίηση της ίδιας της άσκησης του δικαιώματος του άρθρου 11 Συντ. Η επιβολή ποινικής κύρωσης για ειρηνική και μη βίαιη συνάθροιση αντίκειται στο Σύνταγμα και στην ΕΣΔΑ (άρθρο 11), όπως έχει κριθεί από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (υπόθεση Γεωργιάδης και άλλοι κατά Ελλάδας, 2001· Oya Ataman κατά Τουρκίας, 2006).

Επιπλέον, παραβιάζεται η υποχρέωση του κράτους για ενεργή προστασία της ελευθερίας συνάθροισης. Η νομολογία του ΣτΕ (π.χ. ΣτΕ 2819/2000, 2326/2014) και του ΕΔΔΑ (Plattform "Ärzte für das Leben" v. Austria, 1988) καθιερώνουν την υποχρέωση του κράτους όχι μόνο να απέχει από αυθαίρετες παρεμβάσεις, αλλά και να προστατεύει ενεργά το δικαίωμα των πολιτών να συνέρχονται ειρηνικά. Η εν λόγω ρύθμιση, αντί να προστατεύει, αναιρεί την άσκηση του δικαιώματος σε έναν κατεχοχόν δημόσιο χώρο.

Β. Αντίθεση στο άρθρο 7 του Συντάγματος- Σαφήνεια του ποινικού κανόνα

Σύμφωνα με τη θεμελιώδη αρχή του ποινικού δικαίου "nullum crimen sine lege certa" ο ποινικός νόμος πρέπει να είναι σαφής ώστε να περιγράφει με ακρίβεια την πράξη η οποία τιμωρείται. Απαγορεύεται δηλ. απολύτως η αοριστία στην ποινική νομοθεσία. Ειδικότερα, σύμφωνα με το άρθρο 7 παρ. 1 του Συντάγματος ο νόμος πρέπει όχι μόνο να ισχύει πριν την τέλεση της πράξης αλλά «και να ορίζει τα στοιχεία της». Έτσι γίνεται δεκτό (Κ. Χρυσόγονος, Ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα, 5η έκδ., 2023, σ. 358) ότι «είναι αντισυνταγματική η χρήση για τον σκοπό αυτό γενικών ρητρών ή αρχών, όπως ότι τιμωρείται 'κάθε ενέργεια ή παράλειψη', αφού η μη περιγραφή συγκεκριμένου φυσικού αποτελέσματος απολήγει ουσιαστικά σε τιμώρηση του φρονήματος του δράστη. Αντισυνταγματική είναι η ποινική διάταξη και όταν απλά αναγράφει τον τύπο της πράξης, εφόσον από αυτόν και μόνο δεν μπορεί να προσδιορισθεί συγκεκριμένο άδικο». Γίνεται παραπέρα δεκτό (Ε.Συμεωνίδου-Καστανίδου, σε: Καϊάφα-Γκμπάντι/Συμεωνίδου-Καστανίδου, Ποινικό δίκαιο, Γ.Μ., 2022, σ. 28) ότι «[α]πό το νόμο πρέπει

ειδικότερα να προκύπτει με ενάργεια τόσο η ταυτότητα της πράξης όσο και η προσβολή του κοινωνικού αγαθού την οποία συνιστά».

Στην συγκεκριμένη περίπτωση, σύμφωνα με την παρ. 2 της τροπολογίας τιμωρούνται όσοι «παραβιάζουν την παρ. 1». Ωστόσο, στην παρ. 1 υπάρχει μια σειρά γενικών απαγορεύσεων αναφορικά με το μνημείο του Άγνωστου Στρατιώτη. Χαρακτηριστικό είναι ότι και στις τρεις περιπτώσεις της παρ. 1 (α, β και γ) περιέχεται η αόριστη αναφορική αντωνυμία «οποιοσδήποτε» προκειμένου να συμπεριλάβει στην απαγόρευση ένα απροσδιόριστο σύνολο συμπεριφορών. Πιο συγκεκριμένα στην περίπτωση «α» της § 1 απαγορεύεται «η χρήση... για οποιονδήποτε σκοπό πέραν της επίσκεψης του Μνημείου και της ανάδειξής του». Έτσι όμως δεν προκύπτει ποια συγκεκριμένη χρήση απαγορεύεται, ώστε να προκύπτει ποια πράξη τιμωρείται. Με τον τρόπο αυτό, όμως, δεν περιγράφεται κάποιο φυσικό αποτέλεσμα αλλά μόνο μια γενική παραβίαση απαγόρευσης και έτσι δεν προκύπτει η προσβολή ορισμένου εννόμου αγαθού και το, εξ αυτής, άδικο της πράξης. Μένει λοιπόν ένα μεγάλο περιθώριο ασάφειας και αοριστίας που επιτρέπει την αυθαιρεσία. Έτσι π.χ. το περπάτημα στο συγκεκριμένο χώρο μπορεί να τιμωρηθεί, αν δεν συνιστά επίσκεψη ή ανάδειξη του μνημείου. Αντίθετα, εκφεύγουν της τιμώρησης κάποιες χρήσεις που δεν προσδιορίζονται (από τη φύση ή τα χαρακτηριστικά τους), δηλ. αντικειμενικά, αλλά με βάση το σκοπό τους. Ούτε αυτό όμως είναι σαφές αφού δεν ξεκαθαρίζεται αν ενδιαφέρει ο σκοπός του ατόμου ή της χρήσης του χώρου.

Με βάση τα παραπάνω, προκύπτει αντίθεση της τροπολογίας στο Σύνταγμα (άρ. 7 παρ. 1).

Γ. Αντίθεση στο άρθρο 25 § 1 Συντάγματος - Αρχή της αναλογικότητας

Η καθολική απαγόρευση κάθε μορφής συνάθροισης δεν συνιστά αναγκαίο και πρόσφορο μέτρο για τη διαφύλαξη του συγκεκριμένου Μνημείου. Το Σύνταγμα επιτρέπει περιορισμούς θεμελιωδών δικαιωμάτων μόνον στο μέτρο που είναι απολύτως αναγκαίοι. Η διάταξη δεν προβλέπει κριτήρια, διαδικασία στάθμισης ή χρονικό περιορισμό, και ως εκ τούτου παραβιάζει την αρχή της αναλογικότητας και το άρθρο 25 §1 Σ.

III. Συμπέρασμα

Η προτεινόμενη ρύθμιση-τροπολογία:

- Παραβιάζει τον πυρήνα του συνταγματικού δικαιώματος της συνάθροισης,
- Παραβιάζει την αρχή της σαφήνειας των ποινικών κανόνων,
- Παραβιάζει την αρχή της αναλογικότητας,

Επομένως, με βάση τα παραπάνω, η προτεινόμενη τροπολογία προσκρούει στις διατάξεις των άρθρων 11, 7 και 25 του Συντάγματος που κατοχυρώνουν τα δικαιώματα της συνάθροισης και της προσωπικής ελευθερίας/ασφάλειας αλλά και την αρχή της αναλογικότητας.

Κατόπιν των ανωτέρω, οι βουλευτές της Κοινοβουλευτικής Ομάδας «ΣΥΡΙΖΑ – Προοδευτική Συμμαχία» προβάλλουμε ένσταση αντισυνταγματικότητας, σύμφωνα με το άρθρο 100 του Κανονισμού της Βουλής και ζητούμε να αποφανθεί η Βουλή επ' αυτής.

Οι ενιστάμενοι Βουλευτές